

TESTOVÁNÍ TĚLESNÉ ZDATNOSTI ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOL

ZÁKLADNÍ INFORMACE

V uplynulém školním roce 2021/2022 se Česká školní inspekce mimo jiné zaměřovala také na problematiku **hodnocení podpory pohybových dovedností a pohybových aktivit** žáků základních a středních škol. Toto téma vnímá Česká školní inspekce dlouhodobě jako naléhavé a jeho význam se ještě umocnil i v kontextu sledování různých dopadů pandemie nemoci covid-19, která v uplynulých dvou letech významně zasáhla také vzdělávání a přímo jednotlivé školy a jejich žáky a která do značné míry negativně ovlivňovala vzdělávání i ve školním roce 2021/2022. Cílem realizace tohoto tematického šetření bylo zmapovat podmínky pro pohybové aktivity žáků na základních a středních školách, vyhodnotit podporu, kterou školy žákům v oblasti aktivního pohybu a rozvoje pohybových dovedností poskytují nejen během vlastního vzdělávání, ale třeba také v jejich volném čase, o přestávkách či volných hodinách, a také vyhodnotit změny v této oblasti od školního roku 2015/2016, kdy Česká školní inspekce podobně zaměřené šetření realizovala naposledy. Opakující se zaměření na tuto problematiku pak umožní formulovat závěry o žádoucích i nežádoucích posunech v oblasti rozvoje a vztahu žáků k aktivnímu pohybu a nabídne konkrétní náměty a doporučení pro podporu škol a jednotlivých učitelů v této oblasti. Šetření, jehož jednotlivé složky byly rozděleny do období celého školního roku 2021/2022, bylo realizováno formou vlastního sledování a hodnocení na vzorku vybraných škol, prostřednictvím rozhovorů s vedením škol, učiteli i žáky a formou doplňkového elektronického dotazování.

V **nadcházejícím školním roce 2022/2023** pak bude realizována **poslední a zcela zásadní součást** tohoto tematického šetření, kterou je problematika **praktického hodnocení stavu tělesné zdatnosti žáků vybraných ročníků základních a středních škol**. Toto měření tělesné zdatnosti mělo být realizováno již během jarních měsíců školního roku 2021/2022, v důsledku událostí na Ukrajině a s nimi spojených dopadů na české školy však bylo odloženo.

NEZBYTNOST TESTOVÁNÍ

Tělesná zdatnost a její úroveň je jedním z celosvětově ukotvených **zdravotních parametrů**, přičemž Česká republika trpí dlouhodobou (nyní více než třicetiletou) absencí relevantního zdroje informací o stavu tělesné zdatnosti žáků. Také v kontextu sledování dopadů pandemie nemoci covid-19 je pak důležité monitorovat vedle dopadů do znalostí a dovedností i **rovinu tělesné zdatnosti** žáků. Záměrem naopak není na základě získaných dat školy nebo jednotlivé žáky jakkoli hodnotit, ani ze získaných dat cokoli usuzovat o úrovni tělovýchovného vzdělávání ve školách. Cílem je získat relevantní data a informace o tělesné zdatnosti žáků pro následnou podporu pohybového a tělovýchovného vzdělávání v České republice a současně poskytnout školám vhodný nástroj k autonomním autoevaluačním aktivitám v oblasti pohybových dovedností.

Testování zdatnosti bude realizováno **na základních a středních školách** v období měsíců **října a listopadu 2022, konkrétní termín** realizace v tomto období pak **zůstává na rozhodnutí jednotlivých škol**. Testování se bude týkat **žáků 3. a 7. ročníků základních škol** a **žáků 2. ročníků středních škol**, včetně odpovídajících ročníků víceletých gymnázií.

Při výběru testů bylo potřeba zohlednit různé nepodkročitelné požadavky:

- testy musejí být standardizovány s normami pro posouzení výsledků,
- testy pokrývají klíčové oblasti zdatnosti žáků a zohledňují jejich věkovou kategorii,
- samotné provedení testů nesmí představovat zdravotní riziko¹,
- testy musí být možné realizovat zhruba ve dvou 45minutových hodinách tělesné výchovy,
- materiální nároky nesmějí převyšovat obvyklé vybavení většiny škol,
- výsledky testů mají umožnit posouzení dlouhodobých změn zdatnosti žáků,
- učitelé tělesné výchovy testy v maximální míře znají (z pohledu vysokoškolského vzdělání i praxe) a jsou schopni je realizovat.

ROLE UČITELŮ TV

Vlastní **testování tělesné zdatnosti žáků** bude **realizováno** v průběhu **dvou hodin tělesné výchovy** a provádět ho budou přímo příslušní **učitelé tělesné výchovy**. Takové pojetí považuje Česká školní inspekce za nejvíce smysluplné na straně jedné a současně nejvíce přínosné na straně druhé. Dlouhodobým cílem, mimo plošná státní měření, je totiž **nabídnout učitelům tento nástroj k běžnému využití** kdykoli dle jejich potřeb a rozhodnutí s cílem získávat průběžně a pravidelně důležité informace pro následné vedení pedagogického procesu a pro podporu pohybových aktivit žáků.

REALIZACE MĚŘENÍ V HODINÁCH TV

Testování tělesné zdatnosti žáků bude provedeno jako **součást výuky tělesné výchovy** přímo ve vyučovacích hodinách, případně lze řešit i jinak (projektový den, odpolední blok apod.) podle možností a potřeb jednotlivých škol a v termínech, které si v rámci dvouměsíčního období října a listopadu 2022 škola sama stanoví.

METODICKÁ PODPORA UČITELŮ TV A KOORDINACE

Koordinaci testování tělesné zdatnosti na úrovni jednotlivých okresů budou z pověření České školní inspekce zajišťovat koordinátoři z řad členů **Asociace školních sportovních klubů ČR**, se kterou se Česká školní inspekce na spolupráci při této mimořádné aktivitě dohodla. **Každý koordinátor** z řad členů Asociace školních sportovních klubů ČR bude mít **přidělen určitý počet škol** ve svém spádovém území.

Učitelé tělesné výchovy budou **proškoleni** jak v oblasti **přípravy testování** a samotné **realizace motorických testů**, tak v oblasti **záznamu pořizovaných dat** do nové aplikace České školní inspekce začleněné do rodiny informačních systémů InspIS – **InspIS FITPA**. **Školení učitelů tělesné výchovy** bude **provedeno on-line** během **měsíce září 2022**.

VÝSTUPY MĚŘENÍ

Výsledky testování zdatnosti budou podrobeny komplexní analýze a budou následně v agregované podobě součástí **tematické zprávy** České školní inspekce pojednávající o **podpoře pohybových aktivit** a o **rozvoji pohybových dovedností** žáků na základních a středních školách. Se získanými daty pak v anonymizované podobě bude možné dále pracovat i ze strany dalších institucí (tělovýchovné fakulty, akademický výzkum, intervence na úrovni podpory veřejného zdraví, revize vzdělávacích programů, tvorba metodických dokumentů pro školy, pregraduální i celoživotní vzdělávání učitelů apod.).

Na úrovni jednotlivých škol pak z testování zdatnosti **škola získá** velmi cenné a **důležité údaje** týkající se jejich žáků, s nimiž bude možné **dále pedagogicky a tělovýchovně pracovat**. Současně bude mít škola možnost realizovat obdobně koncipované testování (včetně možnosti volby dalších ročníků nebo i jiných testů apod.) **kdykoli** dle **autonomního rozhodnutí ředitele** školy nebo **učitelů tělesné výchovy**, a to čistě **pro potřeby školy** a vzdělávacího procesu v ní.

¹ V této souvislosti se nejčastěji objevují výtky k testu *leh – sed*. Zde je třeba připomenout, že cvičení *leh – sed* je naprosto nevhodné jako posilovací cvičení jak dospělých, tak žáků při hodinách tělesné výchovy, ovšem jako jednorázově provedený test nepředstavuje žádná zdravotní rizika.

ZÁKLADNÍ PODMÍNKY PRO REALIZACI TESTOVÁNÍ

Aby bylo testování zdatnosti smysluplné úspěšné, relevantní a validní, je nutné nastavit elementární **podmínky**, kterých je třeba se ve všech školách při přípravě a realizaci držet.

Časové požadavky: testování zdatnosti běžně odpovídá zhruba dvěma vyučovacím hodinám tělesné výchovy, v některých případech však bude potřeba počítat s větší časovou dotací (např. u tříd, které se na výuku TV přesunují na sportoviště apod.).

Prostorové požadavky: tělocvična alespoň 23 x 10 metrů či jiné vhodné sportoviště vyhovující pravidlům provozu, bezpečnosti a daným disciplínám (alternativy bude třeba dohodnout s koordinátory měření).

Materiální požadavky:

- **nářadí:** standardní gymnastická hrazda nebo závěsná přenosná hrazda na žebřiny (týká se pouze středních škol); 4 gymnastické žíněnky nebo gymnastický koberec; židle nebo lavička (u hrazdy).
- **náčiní:** kužely 20–30 cm (minimálně 4 ks); nízké barevné kužely (10–14 ks); stopky; pásmový metr (minimálně 20 m).
- **další pomůcky:** transparentní lepící páska; originální audionahrávka pro vytrvalostní člunkový běh; dostatečně hlasitý vestavěný či mobilní audiopřehrávač; magnézium, formulář pro zápis výsledků; psací potřeby.

Personální požadavky: testování může realizovat samostatně jeden vyučující, výpomoc další osobou je však výhodou; v případě testování u žáků 3. tříd je nezbytné zajistit navíc minimálně 4 žáky vyšších ročníků nebo jiné starší pomocníky pro zabezpečení tohoto testování.